

Andruse talu lambad hakkavad puhtaks sööma Loode-Saaremaad (1)

SH saartehaal.ee /2017/09/16/andruse-talu-lambad-hakkavad-puhtaks-sooma-loode-saaremaad/

Ain
Lember

16.9.2017

Aasta mahetootja tiitlile kandideeriv Andruse mahe- ja turismitalu Mustjala vallas on oma tegevust pärandkoosluste hooldajana märgatavalt laiendanud.

MAAHOOLDAJAD: Madis Tiik ja tema Roosi talust ostetud 150 Gotlandi lammast Kurevere karjamaal.
Maanus Masing

Andruse mahe- ja turismitalu ja MTÜ Ärmu Lambad eestvedaja **Madis Tiik** ütleb, et sel aastal on hooldusse tulnud ligi 200 hektarit poollooduslikke kooslusi. Septembri algul ostis Tiik KIK-ist saadud toetusega lambakasvatusega lõpparvet tegevast Roosi talust 150 Gotlandi lammast, kes kõik asuvad andma oma panust Saaremaa parema väljanägemise ja suurema liigirikkuse nimel.

Lisandus 200 hektarit

Suurema osa hooldusesse tulnud maadest rendib maahoidaja Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) käest, ent hooldab ka isiklikke ja eraisikutelt renditud maid. Kokku on Mustjala vallas Rahtla külas viiendat aastat talu pidava Madis Tiigi käe all üle 400 põhikarja lamba ja 400 ha maad, mis jaguneb peaaegu võrdselt põllumaa ja pärandkoosluste vahel. Sel aastal on talunik ehitanud juurde ligi 10 km karjaaedu.

Andruse talu ise on taastanud väiksemaid ja hõredamaid maatükke, millest kergema tehnikaga jagu saab. “Saamees võtab männid maha, viime need metsaveohaagisega välja ja silume kettniidukiga üle,” räägib Madis. Suuremad ja metsasemad tükid on võtnud maha võimsamat tehnikat kasutavad firmad.

Madise sõnul on ta pärandkooslusi hooldanud kõik need aastad, mis ta talupidamisega tegeleb. Järje võttis ta üle talu eelmiselt omanikult, kes oli juba kolm aastat karjatanud lambaid Tammese külas 10–15 ha suurusel alal.

Taluniku sõnul talle looduses viibimine ja selle heaks tegutsemine meeldib. “Alvar on omamoodi kooslus ja ega Saaremaa maade peal väga nagu lihalammast ei kasvata,” viitab Madis. “PLK-de (poollooduslike koosluste – toim) rohukasv on nigel ja seal pole lihalamba jaoks piisavalt süüa,” selgitab ta. Vanad aborigeensed tõud nagu Gotlandi lammast ja Rootsi maalammast saavad siinsetel aladel paremini hakkama. Ka aitab Gotlandi lamba tulukust tõsta tema tavalisest hinnalisem nahk.

Kasum algab 600 lambast

Kuivõrd Madis Tiik tegutseb ka meditsiinivaldkonnas, siis tekib küsimus, kas uute kohustuste võtmine ja samaaegselt mitmel rindel askeldamine ei lähe ühel hetkel keeruliseks. “Muidugi läheb, aga siin on üks väga lihtne arvestus,” tõdeb Madis ja annab teda, et Eestis pole mõistlik lambakasvatust väga väikses mahus viljeleda. Maaülikooli juures lambakasvatuse tasuvuse kohta tehtud magistritöö jõudis näiteks järeldusele, et kasumisse jõudmiseks peab Eestis olema vähemalt 600-pealine põhikari. Isegi sellisel juhul tuleb hakkama saada ainult oma tööjõuga, kui kasutada teenust või palgatööjõudu, peab kari veel suurem olema. Sellised töövahendid, nagu ATV, haagised, aiariistad, peavad lambakasvataval olema sõltumata sellest, kas karjas on 100 või 1000 lammast. “Kõige halvem variant ongi 300–400 lammast, tulu veel ei ole, aga tööd ja kulusid on juba parasjagu,” räägib Madis Tiik.

Lisaks maahooldusele ka talleliha ja hooajalisi aiasaadusi tootva Andruse mahe- ja turismitalu omanik Madis Tiik mõonab, et seni veel on kogu tema põllumajanduslik tegevus kandnud kahjumit ja seda võib pidada hobiks. Kasumisse loodab viis aastat talu ülesehitanud mees jõuda järgmisel aastal, kui rendimaadele toetus peale tuleb. Seni on kõik pärandkooslustega seonduv nõudnud ainult väljaminekuid. Näiteks kolm aastat tagasi RMK rendioksjonilt soetatud 160 ha suurune maatükk ootas enne karjatamist paar aastat taastamist. “Toetuse saan siis, kui ala on PLK-alana kirja läinud, ehk siis neljandal aastal,” osutab Madis Tiik, lisades, et renti ja maamaksu tuli aga maksma hakata kohe pärast alade rendile võtmist. Edasi läheb kõikide eelduste kohaselt rahaliselt kergemaks ja järgmised seitse lepinguga kaetud aastat peaksid tulud kulusid ületama.

Andruse mahe- ja turismitalu on homme Eesti Vabaõhumuuseumis toimuval leivapäeval kuue nominendi hulgas ainus Saaremaalt esitatud tootja “Parim mahetootja 2017” tiitlile.

KOMMENTAAR

*“LIFE to alvars” projektikoordinaator **Annely Esko:***

Madis Tiik tegutseb oma ettevõtetega kokku kolmel projekti “LIFE to alvars” projektialal – Tammesel, Kõrusel ja Neemel (Undvas). Tiigi ettevõtmine on tänuväärne, kuna Loode-Saaremaal on karjatajate huvi võrreldes teiste Saaremaa piirkondadega kesisem. Projekti raames taastatud alvaritest on karjatamiseks kõlbulikku seisu jõudnud selleks aastaks ca 75 hektarit loopealseid. Järgmisel aastal lisandub alasid veelgi. Loode-Saaremaa alvarid on kohati äärmiselt õhukese mullakihiga ning tunduvad esmapilgul viljatud ja elutud. Lähemal uurimisel selgub aga, et aladel kasvavad liigid on kohastunud eluks keerulistes tingimustes ja on kasvult väiksemad kui viljakal alal. See on nähtus, mida kutsutakse nanismiks ja see on omane loopealsetel kasvavatele taimedele.

Madis Tiigi aladel on läbi viidud ka seemnetega elupaiga taastamise kiirendamise tööd. Kuna Loode-Saaremaa loopealsed – eelkõige Undva piirkonna alad – on teistest hooldatavatest aladest kaugel ja ümbritsevates piirkondades ei ole enam karjatatud, siis on niidutaimede seemnete levimine loomulikul teel vaevaline. Teadlased uurivad seal, kas kõrval asuvatelt aladelt loopealse taimede seemnete kogumine ja taastatud alale külvamine kiirendab ala liigirikkuse taastumist. Selleks kogutakse ümbritsevatelt avatud loopealse aladelt liikide seemneid ja heina ning puistatakse need äsja taastatud alale.